

Rendhagyó köszöntő Galács András és Vörös Attila barátaim 80. születésnapjára

Olyan volt, mintha évfolyamtársak lettünk volna. Ők ugyan egy évvel fölöttem jártak, de mivel akkor az évfolyamlétszámok kicsik voltak (max. 15–20 fő), s az egyetemi busz (mert akkor még ilyen is létezett!) kihasználtsága akkor teljesült, ha benne minden ülés foglalt volt; az évközi tanulmányi kirándulásokra (mert akkor még ez is szerves része volt a képzésnek) többnyire együtt ment a két évfolyam. De előfordult, hogy kötelező tantermi foglalkozásokban is közösen részesültünk, így pl. a *Műszaki földtan* előadásokat közösen hallgattuk. Mindemellett volt a geológus hallgatóknak egy kedvenc helye: az *Optikai gyakorló terem*, ahol a kőzetmikroszkópia, az ércmikroszkópia és esetenként az ásványhatározás gyakorlatok is zajlottak, s ahol szabad délutánjainkon (ha a terem nem volt épp foglalt) megengedett volt a gyakorlati feladatok megoldására való felkészülés, a mikroszkópi vizsgálatok önkéntes gyakorlása. A gyakorló „előszobájából” nyílt az Ásványtani és Kőzettani gyűjtemény amely ugyancsak találkozóhelye/tanulósobája volt a mindenkor geológus hallgatóknak I.-től akár V. évesig. Ez a közeg eredményezte azt, hogy a geológushallgatók, kicsik/nagyok vegyesen olyasféle közösséget képeztek a TTK-n belül, mint valami nagy család. Ismertük egymás érdeklődési körét; ha az órákon elhangzottakkal kapcsolatban kérdések merültek fel, a *kicsik* segítséget kérhettek és kaptak a *nagyoktól* (ezt ma „mentorálásnak” hívják – lám-lám, nincs új a nap alatt). Életünk e nagy közösségben zajlott: lubickoltunk a szakmában, vártuk a jövőt, amikor majd diplomával a kézben valódi geológusként kezdhettünk dolgozni.

András és Attila már akkor jóbarátok voltak. Mint afféle a paleontológia iránt érdeklődő „fosszília-vadászok”, ők többnyire az Őslénytani Tanszék környékén voltak fellelhetőek, s már hallgatóként bekapcsolódtak a tanszéken folyó tudományos kutatásokba. Mindkettőjük mestere GÉCZY Barnabás volt, következőképp mindketten az ő kedvenc témájában, a jura időszak ősmaradványainak körében kezdtek kutakodni: András az ammoniteszek, Attila a brachiopodák iránt mutatott különös érdeklődést. Fő vadászterületük a Bakony hegység volt. Én – a „kicsi” – mindvégig áhítattal szemléltem munkálkodásukat, hiszen ők már „nagyok” voltak. Igyekeztem a példát követni – mint ők, így én is – irányt vettem a Tudományos Diákkör felé (érdeklődési területemnek megfelelően az Ásványtan-Ércteleptan területén). Azt akkor még nem sejtettem, hogy „felöltött geológus”-ként tudományos érdeklődésünk egyszer csak konvergálni kezd majd. Az ő alapvetően mezozoos sztratiográfiai/szedimentológiai irányultságú kutatásaik meg az én, ugyancsak mezozoos, de inkább ásványtani/geokémiai/szedimentológiai munkásságom össze fog érni, s barátságunk, közös gondolkodásunk a tethysi régió legszebb, legizgalmasabb színterén, Dél-Itáliában fog „szárba szökkenni” (közös publikációt eredményezni).

Végzés után a sors egy időre szanaszét szórt bennünket: András és Attila az Őslénytani Tanszék, ill. a Természettudományi Múzeum kötelékében folytatták klasszikus alapkutatásnak minősülő tevékenységüket, engem azonban egy kis Ásványtani tanszéki kitérőt követően a gyakorlati „alkalmazott” kutatás vont büvkörébe: csaknem tíz hosszú évre „beszippantott” az alumíniumipar s ezen belül a bauxitkutatás. A szakmai/baráti kapcsolat azonban ezalatt sem szakadt meg, s mikor a ’80-as évek elején visszakérültem Budapestre az egyetemre, könnyű volt visszailleszkedni a tudományos szférába.

Ott akkor pezsgő élet folyt. Megindult az addigra már általánosan elfogadott *lemeztektonikai elmélet* globális kereteibe illeszthető regionális, sőt lokális ősföldrajzi rekonstrukciók kidolgozása. Ebben úttörő szerepe volt András és Attila mesterének, GÉCZY Barnabásnak aki paleobiogeográfiai megfontolások alapján jutott arra a következtetésre, hogy a Dunántúli-középhegységi és a Mecsek-Villányi szerkezeti zónák a jura időszakban a Tethys ellentétes oldalain kellett legyenek, s jelenlegi helyzetük nagyarányú lemeztektonikai mozgásokat igazol (GÉCZY B. 1973, *Acta Geol. Hung.* 17/4, 421–428). Ez az akkor merésznek mondható feltételezés nemzetközi (főként olasz–magyar, de részben egyéb, a környező országok, így pl. Ausztria, Csehország részvételével folyó) összefogást eredményező kutatássorozatot indított el. E sorozat célja a mai Pannon-medencét alkotó terelemek mezozoikumtól máig tartó történetének az új globális tektonika alapján való értelmezése volt. A munka vezéregyéniségei akkor magyar részről STEGENA Lajos professzor úr és a geofizikus HORVÁTH Ferenc voltak s ebbe tudunk bekapcsolódni – mi is – ki-ki a maga témájával. Attila volt az első, aki hosszabb időt eltöltvén Szicíliában, voltaképp megalapozta azt a máig tartó eleven szakmai kapcsolatot, amelynek részeként évekig, minden nyáron lehetőségünk nyílt megismerkedni a Középső- és Déli-Appenninek mezozoos rétegsoraival (ami engem illet: a rétegsorokat megszakító unkonformitásokkal). És persze ezek az utak azért is nagyszerűek voltak, mert mindeközben a geológiai látni-és megtapasztalni-alkotó („*divertimenti geologici*”) környezetében fellelhető történelmi és művészettörténelmi hagyományokat is megcsodálhattuk (ez utóbbiak tekintetében szakavatott „idegenvezetőnk” mindig András volt).

A financiális hátteret itáliai geológiai kalandozásainkhoz az Magyar–Olasz TÉT (kormányközi tudományos és technológiai együttműködési megállapodás), továbbá egyes tudományos intézetek (így pl. MTA–CNR) közötti, ill. egyetemközi együttműködési programok biztosították. Olasz részről a program vezetője B. D' ARGENIO (a Nápolyi Egyetem professzora) és R. CATALANO (a Palermói Egyetem professzora) volt, akiket – mindkét egyetemen – kiváló, fiatalabb kollégákból álló csapat vett körül. A velük való együttműködés, a szebbnél-szebb itáliai feltárások meglátogatása, az értékes szakmai diskurzusok és az egészhez háttérként a hamisítatlan mediterrán környezet mindhármunk számára egészen különleges inspirációt jelentett. Nagyszerű volt megtapasztalni, hogy a paleontológia, paleoökológia, biosztratiográfia mellett a szedimentológia és az unkonformitásokhoz kapcsolódó ásványtani/geokémiai jelenségek (tenger alatt a keményszínek; szárazföldi környezetben a paleokarsztosodás, bauxitos és nem bauxitos paleotalajok képződése) is érdemben tudnak hozzájárulni az egykori üledékképződési folyamatok rekonstrukciójához, s hogy mindezek végzőfokon visszavezethetők az egykori lemeztektonikai környezetre.

Legizgalmasabb témáink közé tartozott a szicíliai Monte Kumeta különleges, mangánóxiddal bekergezett, kora jura szubmarin unkonformitásának és a Középső-Appenninek (Mte Matse, Campo Sauro), valamint Puglia bauxitos paleokarsztjának tanulmányozása. Ezekkel kapcsolatos cikkeink (pl. VÖRÖS, A., GALÁCZ, A., CATALANO, R. 1987, *Rend. Soc. Geol.* **It. 9** (1986), 243–248; DI STEFANO, P., GALÁCZ, A., MALLARINO, G., MINDSZENTY, A., VÖRÖS, A. 2002, *Facies* **46**, 273–298; D' ARGENIO, B. & MINDSZENTY, A. 1995, *Ecl. Geol. Helv.* **88/3**, 453–499; CSOMA, A. E., GOLDSTEIN, R. H., MINDSZENTY, A., SIMONE, L. 2004, *Journ. Sed. Res.* **74/6**, 889–903) máig a kedvenceink közé tartoznak.

Szép lassan ugyan megöregedtünk, de lelkesedésünk, a geológia szépsége iránti fogékonyságunk mitsem változott. Mái jó visszagondolni itáliai kalandozásainkra, az Itáliában látott és Magyarországról ismert Tethys D-i peremi rétegsorok hasonlóságára, arra, hogy sok mindent, amit annak idején az egyetemen tanultunk, igazán mélyen ezeknek a kalandozásoknak az eredményeként érthettünk meg.

Kedves András és Attila! Köszönöm, hogy magatok közé fogadtatok, hogy együtt örülhettünk annak, hogy geológus lett belőlünk! Erre a jeles jubileumra pedig szeretettel kívánom nektek, hogy még sokáig gyönyörködhesetek mindabban, amit a geológia kínál azoknak, akik értő szemekkel tekintenek rájuk.

MINDSZENTY Andrea

Sorrento, 1988